

JOAN PUIGBERT

Historiador i amic

RES NO ÉS TAN DESAGRADABLE com el fet d'haver d'escriure sobre la pèrdua d'un amic. En el cas de Joan Puigbert, company de feina i d'inquietuds, s'hi afegeix, encara, la circumstància de la desaparició sobtada que fa més punyent el cop i menys explicable el comiat.

Menys justificat, perquè darrerament –a parer meu– presentava més bon aspecte físic. Des de feia sis anys, cada estiu fèiem una sortida als Pirineus i enguany caminava més, perquè havia deixat de fumar. Havíem anat a l'estany de Malniu, al Balandrau, a les Bulloses, a Ulldeter i a les gorgues de Carançà. La fita màgica del Canigó ens quedava pendent, i aquest estiu fou el nostre repte. Per manca d'informació precisa sobre el servei de jeeps que condueixen al xalet de Cortalet, el 13 d'agost no poguérem fer la muntanya i haguérem de canviar la ruta prevista per la del puig de Tres Esteles. Vuit dies després, però, repetíem la sortida, perquè en Joan insistí que calia complir l'objectiu inicial. Ens hi acompanyà, aquesta vegada, la Rosa Congost, i ascendírem a la Pica per l'itinerari clàssic, que passa per la font de la Perdiu i el puig Jofre. De retorn a Girona, en Joan estava satisfet d'haver coronat la muntanya mítica de la nostra literatura popular i ja fèiem plans per a l'estiu vinent... que no podran realitzar-se.

Nascut a la Bisbal d'Empordà el 1944, en Joan Puigbert va formar-se al seminari de Girona i a la Universitat Gregoriana de Roma, on cursà els estudis d'història. Després es llicencià (1975) i es doctorà (1985) en filosofia i lletres (secció d'Història) a la Universitat de Barcelona. La seva tasca docent més continuada –durant vint anys– l'exercí a l'Escola Universitària de Mestres i, posteriorment, a la facultat de Lletres de la Universitat de Girona.

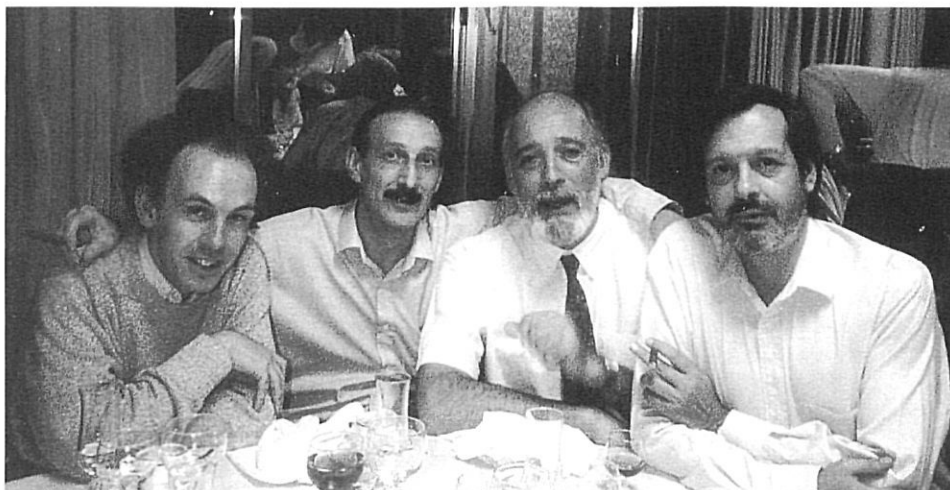
Com a historiador va fer aportacions importants sobre tres aspectes de la nostra història contemporània: el sexenni democràtic, la formació del magisteri i els anys de la Restauració.

El primer grup dels seus treballs correspon a les investigacions efectuades per a la redacció de la tesi de llicenciatura, en la qual tractà de les actituds religioses durant la revolució de 1868 a Girona. Paral·lelament a la recollida de notícies pròpiament eclesiaístiques, la lectura de la premsa obrerista li permeté de confeccionar unes *Notes sobre la Primera Internacional a les comarques gironines, 1868-1873*, que li valgueren el Premi Joan Reglà de les Festes Pompeu Fabra de 1974. D'ambdós estudis, que romanen inèdits, només publicà, en forma d'article, les notícies sobre la Internacional que es refereixen a la comarca d'Olot (1980) i Sant Feliu de Guíxols (1995).

En la tesi doctoral es proposà de desmentir, a partir de l'anàlisi històrica rigorosa, el tòpic reiterat que afirmava que els intents de renovació pedagògica havien partit de la iniciativa privada i que el paper dels mestres públics havia estat merament marginal. El seu estudi continuà el camí encetat per Josep Pallach i li oferí la possibilitat de remarcar el paper de la Normal, la qual «va complir amb escreix la seva funció bàsica de formar bons mestres», i d'assenyalar les realitzacions positives del magisteri públic. El 1994 en publicà una versió molt resumida, sota el títol *La Normal de Girona i el magisteri públic gironí (1914-1936)*.

El llarg període de la Restauració, en què s'inscriu una part fonamental de la tesi i sobre el qual havia publicat algun article entorn de la premsa intransigent i sobre els sindicats catòlics en

Reunió d'historiadors:
d'esquerra a dreta,
Josep Clara,
Pere Cornellà,
Salomó Marquès
i Joan Puigbert.

L'últim article

Col·laborador habitual d'aquesta Revista, on des de 1976 havia publicat una dotzena de treballs, Joan Puigbert va dur personalment a la Redacció, pocs dies abans de la seva mort, la ressenya que li havíem encomanat de l'obra de Josep M. Muñoz i Lloret *Jaume Vicens i Vives, una biografia intel·lectual* (Edicions 62, Barcelona, 1997). Publiquem aquí aquest text pòstum, destinat en principi a la secció bibliogràfica, com un tribut a la seva memòria i una mostra d'agraïment per la seva fidelitat.

Cal saludar amb entusiasme la publicació d'aquesta biografia del gironí Jaume Vicens i Vives. L'obra és el resultat d'una rigorosa recerca i ve a omplir una llacuna flagrant en el panorama de la cultura catalana recent (només explicable per la pobresa de la reflexió historiogràfica del País).

Jaume Vicens apareix com un home apassionat i apassionant, una personalitat abassegador, extravertida, amb gran capacitat de treball, i de lideratge. Tanmateix, hom resta amb la incòmoda sensació que algun ressort pregona, alguna clau vital, no ha estat encara revelada. Miquel Batllori va escriure que la vida de Vicens ofereix «molts contrastos paradoxals». Potser per això, fa la impressió que Jaume Vicens allarga més enllà de la seva mort aquella barreja de

fascinació i de reserva real que va caracteritzar el seu tarannà. Significativament, les esclertes més personals, on parla el Jaume Vicens i Vives més autèntic, més íntim, són —em semblen— les seves cartes conegudes a un altre gironí, al seu amic Santiago Sobrequès.

Muñoz Lloret subratlla, amb agudesa, l'arrel essencialment política de l'obra de Jaume Vicens, la voluntat de formar part de «la consciència del país». Fet i fet, Jaume Vicens i Vives ha estat un dels forjadors més conspicus dels tòpics històrics, dels mites, a què recorre el catalanisme contemporani (el que l'autor anomena «el discurs en l'espai central de la cultura política catalana»); no deixa de ser una altra paradoxa: ell que havia blasmat els tòpics de la història nacionalista, la «història romàntica»!

Muñoz Lloret s'enfronta coratjosament als «anys adversos» (1939-1947) de Jaume Vicens. Aquells que donaren peu a la seva «llegenda negra»; de quan Vicens tenia «fe absoluta en la geopolítica». Nova paradoxa: l'historiador apareixia a un mateix temps víctima de la repressió franquista (depurat i separat de l'ensenyament), i com un «oportunist» (segons li retreia la resistència catalanista).

En tot cas, l'obra plural (d'editor, divulgador, investigador, d'autèntic catedràtic...) de Jaume Vicens i Vives, i les bases intel·lectuals que la sustenten, o sigui, el seu recorregut intel·lectual, apareixen en aquesta biografia amb tota la seva riquesa.

Joan Puigbert

el món agrari, era l'objecte de les recerques actuals. En donen fe el llibre de divulgació *La Girona de la Restauració*, publicat el 1995 en els Quaderns d'Història de Girona, i diversos treballs inclosos en els Quaderns del Cercle. De fet, el seu projecte actual d'investigació pretenia d'aprofundir en el coneixement d'aquella època. La setmana abans de morir, encara, va anar a l'arxiu municipal per prosseguir la investigació, i allà va ser la darrera vegada que ens veiérem.

Atret per la política, com algun dels seus avantpassats que va ser diputat provincial o regidor de l'Ajuntament de Girona pel partit tradicionalista, en Joan Puigbert fou també tinent d'alcalde, responsable de l'àrea de Cultura, de l'Ajuntament de Girona.

La seva actuació, que durà vuit anys (1983-91), s'ha de veure com una actitud de servei. La seva adscripció com a independent dins el grup del PSC-PSOE indica les pistes d'una manera de pensar, dins d'una línia cristiana amb inquietuds socials.

En tots els àmbits i en tots els nivells en què desplegà activitat, Joan Puigbert fou una persona comprensiva i prudent, seriosa i treballadora, sense ambicions d'escalada personal, que ens llegà l'exemple inesborrable d'una recerca fonamentada i rigorosa, i també el de l'amistat i el de la disponibilitat impagable i esplèndida.

Josep Clara

Joan Puigbert a la Pica del Canigó, aquest estiu, amb Rosa Congost i Josep Clara.